

НП бр.1999/15
03.07.2015 год.
Скопје

До
Министерство за здравство
-ДО КАБИНЕТОТ НА МИНИСТЕРОТ
Скопје

Министерство за труд и социјална политика
-ДО КАБИНЕТОТ НА МИНИСТЕРОТ

Скопје

ПРЕДМЕТ: Укажување

До Народниот правобранител доставени се претставки од родители од повеќе градови на Република Македонија, во кои се укажува на повреда на правата на нивните деца и попречување на нивниот упис во Детските градинки, односно Основните училишта, поради тоа што им се бара потврда за редовна имунизација на децата, а родителите се против вакцинирањето, затоа што сметаат дека вакцината остава негативни и штетни последици врз здравјето на децата.

Претставка со иста содржина е доставена и до Министерството за здравство од страна на Наташа Деспотовска Димитриевска.

На 19.06.2015 година на покана на Народниот правобранител се одржа средба со претставник на Министерството за здравство на која присуствуваа дел од родителите- подносителите на претставки, а се разговараше за вакцините и последиците врз здравјето на децата, односно беа изнесени аргументи од страна на родителите против вакцинирањето, а од Министерството за здравство за потребата од вакцинирање на децата.

Меѓу другото, родителите го отворија прашањето за штетноста на составот на вакцините, имајќи ја предвид земјата од која што се набавуваат и во тој контекст беше посочена набавката на вакцината Дитепер од Република

Бугарија, односно составот на оваа вакцина, при што беше потенцирано дека, иако Бугарскиот институт за производство на оваа вакцина не беше на листата на Светската здравствена организација, Министерството за здравство на РМ ја набави вакцината од Р. Бугарија.

Од страна на претставникот на Министерството за здравство беше појаснета процедурата за набавка на вакцините, со што се гарантираше за безбедноста и чистотата на вакцините, како и дека секоја година Министерството за здравство изработува годишна Програма за набавка на вакцини кои се плаќаат од Буџетот на Република Македонија. Во принцип Република Македонија ги набавува вакцините од Белгија и Франција, а за секоја набавка на вакцините се отвара тендер и истите се набавуваат од производител преку веледрогериите.

Во однос на проверка на вакцините се информира дека Министерството за здравство и Бирото за лекови вршат проверка на вакцините во однос на транспортот и состојбата на истите, додека *проверка на биолошкиот состав не можело да се направи затоа што во Македонија нема таква лабораторија*. Воедно, со самата набавка на вакцините се добива потврда/сертификат од лабораторија призната од Европска унија за биолошкиот состав на вакцините.

Имајќи ги предвид наводите на подносителите изнесени во претставката, добиените сознанија од средбата, а по извршена анализа на правната регулатива која го уредува ова прашање, Народниот правобранител го утврди следното:

Според член 39 став 2 од Уставот на РМ граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Согласно член 33 став 2 од Законот за заштита на населението од заразни болести, вакцинацијата е задолжителна за сите лица од определена возраст против туберкулоза, дифтерија, тетанус, голема кашлица, детска парализа, мали сипаници, црвенка, заушки, хемофилус, инфлуенца тип Б (ХИБ) и вирусен хепатитис Б.

Понатаму според член 67 точка 6 од Законот за заштита на населението од заразни болести, глоба од 300 до 650 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на физичко лице ако одбие вакцинирање за болестите утврдени во членот 33 на овој закон или заштита со специфичен имуноглобулин или заштита со лекови (член 34 и 36).

Според Законот за основното образование, член 46, став 2, при запишувањето на детето во прво одделение родителот е должен да достави потврда за примените задолжителни вакцини за детето, издадена од надлежна здравствена установа. Додека пак, според членот 60 став 8 од Законот за заштита на децата родителите се должни при приемот на детето во градинката да приложат потврда од матичниот лекар за здравствената состојба на детето, односно Наод и мислење од соодветна стручна институција за дете со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.

Меѓутоа и покрај изнесеното, родителот Наташа Деспотовска Димитриевска го извести Народниот правобранител дека на веб страницата на Детската градинка „13 Ноември“ која се наоѓа на ул.„Никола Тримпаре“ бр. 17-а, во

општина Центар била истакната Информација до родителите дека „Согласно насоките и упатствата дадени од Министерството за здравство се информираат сите родители при упис на дете во градинка задолжително да донесат вакцинален статус за редовно и уредно примени вакцини. Доколку не се достави редовната вакцинација детето нема да биде запишано во градинка“.

Образложение во врска со дадената информација е дека истата има за цел навремено да ги информира родителите и истите да ги подготви за преземање потребни активности во насока на вакцинирање и ревакцинирање на децата за подготвено и без проблеми се отпочне новата програмска година (Септември 2015-Мај 2016 година).

Понатаму во Информацијата стои „Усно бевме информирани од Министерството за здравство и ресорното Министерство за труд и социјална политика дека во летниот период ќе следи изготвување на соодветен Правилник за имунизација, согласно кој од месец Септември во градинките нема да смеат да престојуваат и за се запишуваат деца кои не се вакцинирани“ . . .

Наведеното е констатирано и од страна на Народниот правобранител при увид на веб страницата на градинката, а примерок од испечатеното Известување, вклучително и Информацијата Ви доставуваме во прилог.

За Народниот правобранител неспорно е почитувањето на правната регулатива, но во случајот имајќи го предвид погоре изнесеното согласно член 32 од Законот за народниот правобранител **укажува** на повреда на правото на запишување на децата во градинка со условување на родителот истиот да мора да има документ за вакциналниот статус за редовно и уредно примени вакцини.

Имено, со задолжувањето на родителот да достави документ кој не е предвиден со Закон и само врз основа на „УСНО“ известување се постапува надвор од законот, со што кај граѓаните се јавува правна несигурност, особено што во услови кога со правен акт кој го уредува прашањето за упис на дете во градинка не е предвиден таков услов, родителот се задолжува со Информација објавена на веб страна, врз основа на усно добиени насоки од ресорните Министерства.

Народниот правобранител исто така, **констатира неусогласеност на правната регулатива** по однос на ова прашање, затоа што во горенаведените закони (Законот за заштита на населението од заразни болести, Законот за основното образование) задолжителноста на вакцините е прецизирана, додека пак тоа не е случајот и со Законот за заштита на децата, согласно кој родителите се обврзани да поднесат потврда за здравствената состојба на детето, односно Наод и мислење од соодветна стручна институција за дете со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.

Следствено на наведеното, не постои законски основ за одбивање на прием на дете во Детска градинка доколку родителот не достави потврда за

примени задолжителни вакцини, поради што Народниот правобранител **укажува и бара** да се преземат мерки согласно надлежностите на Министерството за здравство и Министерството за труд и социјална политика, заради непречено остварување на правото на упис на дете во градинка и во таа насока **веднаш да се повлече Информацијата** објавена на веб страницата на горенаведената детска градинка, како и во други градинки, каде што е објавена ваква Информација.

Понатаму, разгледувајќи го генерално прашањето за упис на дете во прво одделение, притоа имајќи предвид дека основното образование е задолжително, а според Законот за основното образование при запишувањето на детето во прво одделение родителот е должен да достави потврда за примените задолжителни вакцини за детето, издадена од надлежна здравствена установа Народниот правобранител **констатира** дека има реална можност да се јават случаи дете да не може да биде запишано во основно образование, доколку родителот нема потврда за примени вакцини или како што е во конкретните случаи со подносителите на претставки кога родителите не сакаат децата да им бидат вакцинирани и сметаат дека е тоа е нивно право на одлука за своите деца.

Во овој случај, согласно постојниот Закон за основно образование децата нема да може да се запишат во училиште, иако правото на образование е уставно гарантирано право и детето треба непречено да го остварува, а според Конвенцијата за правата на детето, државата како потписник има обврска меѓу другото, да преземе мерки за поттикнување на редовното посетување на училиште и за намалување на испишување од училиштата, односно генерално да придонесе во елиминирање на незнаењето и неписменоста во светот.

На Народниот правобранител му е позната глобата за родителот/старателот кој нема да го запише детето во образование, согласно Законот за основно образование или глобата за физичко лице кое одбие вакцинирање за болестите утврдени во членот 33 од Законот за заштита на населението од заразни болести или заштита со специфичен имуноглобулин или заштита со лекови. Меѓутоа, глобата во вакви случаи не овозможува реално остварување на правото на детето на образование, особено кога постои отпор кај родителот за редовно вакцинирање, а кое е услов за остварување на правото на упис, согласно Законот за основно образование.

Од друга страна од тоа што родителот се казнува парично не може да се очекува позитивен ефект за секој еден случај, но несомнено може да се претпостави негативното влијание на паричната казна врз условите за развој на детето, а со тоа и на способностите и финансиски можности на родителот за обезбедување на животни услови потребни за развој на детето, што повторно се одразува на детето/децата, а со тоа и на нивниот најдобар интерес, иако согласно Конвенцијата за правата на детето во сите активности кои се однесуваат на децата од примарно значење се интересите на детето, без оглед дали ги

спроведуваат јавните или приватните институции за социјална заштита, судовите, административните органи или законодавните тела.

Со оглед на сето претходно наведено, а со цел заштита и непречено остварување на право на образование на детето без притоа да се попречува остварувањето на правото на највисоко ниво на здравствената заштита, како и превенирање на состојбата на незапишани деца во образование Народниот правобранител **укажува и бара ова прашање мултисекторски да биде разгледано**, со цел да се изнјаде соодветно решение кое нема да го попречува детето во остварувањето на правата гарантирани со Уставот на РМ и ратификуваните меѓународните договори.

Имајќи предвид дека вакцинирањето е поврзано со здравјето на децата како граѓани на оваа држава, а според Конвенцијата за заштита на човековите права и биомедицина, секоја интервенција поврзана со здравјето се врши само со слободна и свесно изразена согласност на засегнатото лице, кое ги добива однапред потребните информации за целта и природата на интервенцијата, како и за тоа какви последици и ризици произлегуваат од неа, Народниот правобранител, со оглед на присутната недоверба и страв кај родителите во квалитетот на вакцините за деца, **укажува:**

1. сериозно да се разгледаат аргументите на родителите кои не сакаат нивните деца да бидат вакцинирани, особено евентуалната оправданост на тие аргументи.

2. понатаму, да се преземат мерки и дејствија за поголема информираност на граѓаните за прашања поврзани со вакцините, составот и квалитетот на истите,

3. родителите навремено и континуирано пред секоја вакцина да бидат информирани за придобивките и евентуалните очекувани реакции или несакани ефекти од страна на педијатрите во соодветните здравствени установи, како и

4. да се преземат мерки за усогласување на правната регулатива, односно горенаведените закони, имајќи ги предвид гарантираните права на детето и неговиот најдобар интерес.

За ставот на Министерството за здравство и Министерството за труд и социјална политика, како и за преземените мерки по ова Укажување, како во однос на Детските градинки, уписите во основно образование, така и по однос на правната регулатива, согласно член 34 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/03, 114/09) должни сте да го известите Народниот правобранител најдоцна во рок од 30 дена од добивањето на дописот.

Прилог: Информација објавена на веб страница на Детска градинка

ВА/РИ

**ЗАМЕНИК
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Васка Б - Мустафа**